

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Batavia, Sive De Antiquo Veroque Eius Insvlae Qvam
Rhenvs in Hollandia facit situ, descriptione & laudibus;
aduersus Gerardvm Noviomagvm, Libri Dvo**

Aurelius, Cornelius

Antverpiæ, 1586

Aliam esse Batuam & Bethasiam; aliam quoque Batauam & Bethicam.
Capvt II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38123

6 CORNELII AVRELIJ
dicet polum. Non enim, testante scriptura
gentem propter locum, sed locum propter
gentem elegit Dominus. nec plurimi facit
barbatus ille Hieronymus, Hierosolymis
habitasse, sed ibidem bene vixisse summis
effert præconiis. Postremò, quemadmo-
dum Theologis vitio damus si Prophetarum
oracula violenter in suum pertrahunt insti-
tutum; ita & Historiographis minimè con-
ceditur nimia perplexitate, ob similibus
consonantiam syllabarum, veterum gesta
depravare; & pro voto aliorum fila præter
ordinem suo glomeri intorquere.

*Aliam esse Batuam & Bethasiam; aliam
quoque Batauiam & Bethicam.*

CAPVT II.

ET quoniam ex rerum differentiis æqui-
uocè distinctis ad certiore[m] earum per-
ueniemus notitiam & veritatem: quantum
inter se Betua & Bethasia, Batauia quoque
& Bethica differunt quàm paucissimis expli-
cabo. vt vel eò clarius ac proinde facilius
omnem extricemus errorem. Bethicam,
extremum terræ nostro in orbe versus occi-
dentem nouimus esse; vbi Europa ab Africa
dirimitur. Interiacentibus tamen duabus
insulis,

Bethica.

insulis, quas Gades (quòd in modum sepi ^{Gades.}
 mari circudentur) appellamus. Primam,
 & quidem maiorem alij Erythræam voca- ^{Erythræa}
 uere. quòd Tyrij eorum origine exorti ab ^{insula.}
 Erythræo mari ferebantur. Alteram, alij
 Aphrodisiam, nonnulli Iunonis insulam di- ^{Aphrodisia.}
 uinarunt. In huius templo & ciuitate, quæ
 Gadium, aliàs Iulia dicitur, Hercules ad per-
 petuam præsentia suæ memoriam, gemi-
 nas ex ære octo cubitorum fixit columnas.
 non secus atq. olim Bacchus ad Orientem;
 Alexander Magnus apud Arimaspos versus
 Aquilonem, cum se diis æquare, & cælestes
 accersere tentat honores. Hoc vnum deni-
 que restat, vt ad Meridiem magnus ille Hi-
 spaniarum Rex & egregium militiæ decus,
 superatis Lunæ montibus nominis sui mo-
 numenta relinquat. Nec factu difficile fue-
 rit, breuique auspiciandum, modò Christia-
 ni pròh dolor sanguinis effusione inter Ca-
 tholicæ fidei reges satis scuitum esset. Hanc
 Bethicam à Bethi fluuio qui Hispaniam & ^{Bethica.}
 Lusitaniam, nunc Portugalliam, separat, ab
 incolis Trudetanam regionem, nos Grana-
 tam, vbi sedes est regni, dicimus à grano
 (Græci κόκκον vocitant) quod ibidem copio-
 se proueniat. in quo lanas pulcherrimo tingi
 colore ostendit Martialis, vbi dicit:

*Bethis oliuifera crinem redimite corona,
Aurea qui nitidis vellerat ingis aquis.*

Bethasia. Nunc Bethasiam percurramus. Hæc Eburo-
num & Leodiensium terra est cis Rhenum
ad vtranq. Mosæ fluminis ripam sita. Cuius
populi carbonum è terræ cespitibus eru-
endorum auidè sunt studiosi. quos pro fabro-
rum vsu Dordracum, extremum & nobile
Belgarum oppidum, actuariis nauibus con-
uehunt. Vulgariter, **Betheliers** appellati.

Batua. Porrò Batuam ingredienti occurrit mihi in
primis maxima eius claritas, quæ fide & reli-
gione nos præcesserit. Hanc enim Marcel-
linus presbyter ante Willibrordum ad Chri-
sti fidem primus conuertit. deinde Sanctus
Roerenfridus nouellum in Baptismate po-
pulum à Westervordio vsque in Vicum are-
nosum continuis prædicationibus salubriter
rexit. qui tandem innumeris clarus miracu-
lis, sanctissimam corporis sui glebam depo-
suit, & in Ulmo quietis suæ locum elegit. Et
quid de huius terræ situ dicemus? Mira aëris
cælique fruitur clemētia; Agrum habet fru-
gibus fertilem, pecori bonum, fructiferis fe-
cundum arboribus, fluuiis & saltibus, pascuis
& lacubus pro cuiusque loci conditione cul-
tissima. à Rheno Lobeceno vsque in Lin-
Linghen. gam procurrens. Hominum genus habet
salubri

*Sandt-
wijck.*

Eist.

salubri corpore, velox, laborum omnium
 patiens, tractabile, & suo principi ad extre-
 mam vsque seruitutem ingenuè obediens,
 conuictu facile, fidei in suos & amicitiae te-
 nax & obseruatissimum: in alienos non ita.
 Et quid tum amplius? O nobilis & felix
 Batua, quæ Romanis Imperatoribus præpa-
 rasti cunabula. In te enim Iulij Cæsaris so-
 ror cuidam principi, Carolo nomine, iun-
 cta, Octavianum semper Augustum genuit,
 & Octauiam eius germanam. Hæc regi Bra-
 boni nupta, alterum in Nouia, (nunc No- *Nouia.*
 uiomago) genuit Carolum, cui Imperator
 auunculus plurimas dedit regiones, quibus
 ad annos fermè nonaginta, magnificè præ-
 fuit, vsque ad ipsa Tiberij Cæsaris tempora
 perdurans. Is Titum reliquit filium, qui rex
 in Germania Vespasianum genuit Impera-
 torem. Quid multis? Ea tempestate qua
 Carolus regnabat septimus (vt plurima inte-
 rim transeam) venerunt ex Pannonia in
 Germaniam Sicambri, anno salutis nostræ
 ccclxxx. sub Imperatore Gratiano. à quo
 Angesifus huius Caroli filius Romam dedu-
 ctus & iterum dimissus, à Sancto Martino
 Turonum Episcopo baptizatur. genuitque
 Carolum octauum, Brabonem, & Veraiam
 filiam; quæ Haymoni nupta Rhenano prin-

*Haymonis
filij.*

cipi quatuor genuit filios. quorum memoria
vniuerso orbi celeberrima est, & ad præsens
vsque Haymonis filij vocitantur. Horum
minimus nomine Adelbertus omnia bona
sua Ecclesiæ S. Petri in Corbia contulit. al-
ter autem nomine Reynaldus in Colonia
Agrippina tandem martyrio affectus, nunc
Tremoniæ quiescit, multis coruscans mira-
culis. Quid ad hæc vos dicitis ô Batuani?
Anne hæc vobis sufficiet gloria, nisi etiam
ab alius falsò vobis eam vindicetis? Sinite,
obsecro, Batauos, vel arma cohortesq. suas
non sine gloria Imperatoribus illis admini-
strare, quos vobis datum est in lucem edi-
disse. Contenti igitur vestra estote gloria.
quorum nimirum honor is demum ac tan-
tus est, vt alieno colore seu fuce non egeat,
neque aliquando cumulatior fieri possit. Ve-
rùm vt ad Christi fidem redeam (inde enim
diuertit oratio) nõne vobis præ omni na-
tione quæ sub cælo est, desuper datum est il-
lum Christianorum hostem acerrimum Si-
monem Godefridum Normannorum du-
cem occidere? quem ne Francorum qui-
dem Rex & Imperator cum omnibus suis
potuit ab immani totius Europæ vastitate
iam vrbibus euerfis, templisque sanctorum
incensis cohibere? Hunc enim à Frisia re-
uertenti-

*Simonis
Godefridi
caedes.*

uertentem (qua tum à Gallorum rege in
 dotem neptis donatus fuerat) vos soli cum
 multis Danorum millibus interemistis? &
 in Batua vestra tandem permissione diuina
 Christianorum vindicatus est sanguis, quem
 ille crudeliter per totum ferè orbem effude-
 rat. Qui ergo gloriatur, in Domino glorie-
 tur. Nec opus est cauillofis & distorte com-
 plexis veterum commentatorum auctori-
 tibus, ab aliis gloriam haud secus atque cla-
 uam ab Herculis manibus extorquere. Sua
 quenque liberaliter sequitur manetque glo-
 ria. Attamen Batua plurimum à nostra dif-
 fert Batavia. Non enim illa à Walli dum à
 Mosa excipitur secundum Cæsarem incipit,
 neque Catthos sibi habet finitimos, neque
 Caligulæ speculam, neq. Oceanum in fron-
 te, marisque æstuarium, quanquam suo il-
 lam diluuiio pelagus nõ semel inuasit atque
 diripuit. Plurima apud veteres etiam Pro-
 phetas legimus, quæ huic nostro tempori &
 locis poterunt vt sonant haud immeritò co-
 aptari. Dicit enim Esaias: Ite angeli velo-
 ces ad populum terribilem, post quem non
 est alius; cuius diripiunt flumina terram eius.
 Terram, quam diripiunt flumina eius, si ad
 sola respicimus verba, rectè Hollandiam in-
 telligimus. Nam lacus ipsi (propter fre-
 quen-

quen-

quentem maris incursum) quos in visceribus habet, vltra centum iugera agrorum quotannis sua aluione diripiunt, deuorant & consumunt. Astipulabor itaque ex verbis Prophetæ, Hollandos populum esse terribilem instar leonum, vbi vel semel fuerit pro-uocatus; cuius terrorem & fortitudinem non Damiatæ modò, verumetiam ipsi Romani & Britanni sæpius experti sunt. Verùm longè distat hæc à sensu Prophetico tam scrupulosa interpretatio. Iudæorum enim populum Propheta his exprimit, qui erat terribilis imò & terrori omnibus propter miseriam & calamitatem quam sustinebat, & post quem non est alius, populus scilicet miserabilior. cuius terram flumina, id est impetus militum nunc ex Ægypto, nunc ex Babylo- ne venientium, diripiunt, hoc est prædan- tur & deuastant. Incongruum igitur & in- solens est huiusmodi captiunculis curiosius intendere, & veterum sententias aliter at- que depromptæ sunt, incrustare.

Accu-